

Izdanja vsak petek dopoldne. Izdaja konsorcij
Maleda lista. Naslov: Mali list. Trieste, ca-
sella centro 37. — Urad: via Valdirivo 19-III.

Odgovorni urednik: dr. L. BERCE.

POSAMEZNA ŠTEV. SO ŠTOLINK.

VAROŠNINA za celo leto 10 L., pol leta 5 L.
četrt leta 2 L. — IZVEN ITALIJE celo leto 34 L.,
pol leta 14 L., četrt leta 5 L.

MALI LIST

TEDNIK ZA NOVICE IN

ST. — TRIESTE

IN OBJAV

telcen 4 L.
usta, pri 10 kratni
objavi (pol leta)
gavi (celo leto) 60%
popusta.
MALI OGLAS: 30 stotink vsaka beseda v na-
vačem tis- masno 40 stotink beseda; z
VELIKIMI CHRAMI: 10 st. beseda. Pri stalnem
oglaševanju primeren popust.

Mali koledar.

Petek, 17. avgusta: Emilija; — Sobo-
ta, 18.: Helena; — Nedelja, 19.: Hija-
cint; — Ponedeljek, 20.: Bernard; —
Torek, 21.: Ivana Frančiška; — Sreda,
22.: Timotej, škof; — Četrtek, 23.:
Filip; — Petek, 24.: Jernej, apostol; —
Sobota, 25.: Ludovik kralj.

MALE NOVICE.

Pogreb žrtev „F. 14“.

V petek se je vršil v Puli vličen pogreb 27 mornarjev, ki jih je pone-
srečeni podmorski čoln „F. 14“ peljal v
smrt na dnu morja. Krste so bile pre-
peljane iz bolnišnice na avtomobilih v
cerkev, kjer jih je duhovnik blagoslovil.
Od mornarjev so se poslovili pulski po-
deštat, poveljnik armadnega zbora v
Trstu in admiral Siriani, državni pod-
tajnik za mornarico. Krste so bile po-
tem odpeljane v rodne kraje ponesre-
čenih mornarjev. Poveljnik podmorske-
ga čolna kapitan Wiel je bil pokopan v
Padovi z veliko slovesnostjo. Pogreba se
je udeležilo okoli 12 tisoč ljudi. Tudi
kraj in ministrski predsednik sta po-
slala lepe vence.

Smrt slavnega letalca.

V Rio de Janeiro v Braziliji je umrl
v četrtek v jutranjih urah slavniti italijan-
ski letalec Karl Del Prete. Znano je,
da je major Del Prete v spremstvu dru-
gega italijanskega letalca Ferrarina pre-
letel črto Rim-Brazilija, ne da bi se na
poti ustavil. Dne 7. avgusta sta se Del
Prete in Ferrarin dvignila na poskušnjo
v drugem letalu, s katerim sta mislila
poleteti med svoje rojake po Južni Ame-
riki. V višini 50 metrov se je letalo na-
gnilo in strmoglavilo v morje. Ferrarin
je bil le lahko ranjen, Del Preteju pa je
zmečkalo noge. V sredo so mu odrezali
desno nogo, drugi dan je izdihnil. Radi
drznega poleta Rim-Brazilija je bil Del
Prete znan po vsem svetu. Italijansko
letalstvo zadene težka zguba.

Velikodušnost.

Ministrski predsednik Mussolini je na-
kazal tržaškemu prefektu 3000 lir za
družino občinskega čuvaja Josipa Cer-
kvenika, kateri je bil ubit v Skočjanu pri
Divachi.

Dobra letina.

Jugoslovanska vlada je izdala poro-
čilo o letošnjem žitnem pridelku. Pridel-
ek je boljši kakor v vseh zadnjih osmih
letih in presega za 30 od sto srednjo le-
tino.

Pametna okrožnica.

Minister Mosconi je izdal na vse držav-
ne tovarne, ki izdelujejo tobak, obrožni-
co, ki se glasi: Njegova ekscelencija mi-
nister je bil opozorjen, da prihajajo v
nekaterih tvornicah delavke na delo v
zelo kratkem odelu ali pa v takem, ki
kaže, da nimajo delavke one prave za-
vesti o dostojnosti kakor bi jo morala
imeti vsaka mlada ženska ali pa družin-
ska mati. Želim, da bi gospodje ravna-
telji tovarov vplivali s prepričevalno
besedo, ki bo hitro našla odobravanje
pri vsem delovstvu.

Družinska tragedija.

V Dornbergu na Goriškem je nenado-
ma umrl čevljar Lovrenc Bercé. Znan je
bil kot dober tenorist in priden hišni
gospodar. Hranil je ženo in tri mlade
otroke. Uhogo ženo je pogled na svoje
malčke, ki so ostali brez kruha, tako pre-
tresel, da je skoro zgubila um. Prepeljati
so jo morali v goriško bolnišnico. Upanje
je, da bo ozdravila. Usmiljeni
ljudje, pomagajte!

Diamante so iskali.

Med vojno so Nemci potopili francoski
parnik «Elisabethville» (Elizabetino me-
sto). Takrat so rekli, da je vozila ladja
bogato pošto: nič manj kakor deset ti-
soč karatov diamantov, kar bi bilo dan-
es vredno stodvanajst milijonov lir! To
je že lep denar.

Kragulj pojde po diamante.

Velika italijanska družba iz Genove
se je zanimala za to reč. Poslala je k
Belmu otoku, kjer je ležala na dnu
morja velika francoska ladja, poseben
parnik «Kragulj» z vsemi pripravami za
dviganje iz morja in s pogumnimi po-
tapljači.

Kje je Elizabetino mesto?

Ladjo, ki je nosila v sebi «šac», ni
bilo tako lahko najti. Morje je tam okoli
70 metrov globoko. Francozi so dali ne-
kaj informacij, a to ni bilo zadosti. Osem
dni so italijanski potapljači stikali po
morju, dokler niso nazadje ugledali ladjo
na dnu morja. To ti je bil pogled! Velika
ladja je bila zapčena na ogromno pod-
morsko skalo, prelomljena je bila na
dvoje. Po potniških kabinah so plesale
velike ribe, morski raki so gnezдили po
hodnikih.

Z dinamitom razstreljimo ladjo!

Kdo pojde 70 metrov pod vodo? Po-
tapljači so spravili v velike železne
škrinje, napolnjene z zrakom. Vsaka taka
škrinja ima tudi telefon, da potapljač
lahko govori z ladjo na vodi in kliče na
pomoč, ako je v nevarnosti. Po železni
vrvi so spustili škrinje 70 metrov glo-
boko. Kakor veter s strašilom na vrtu, ta-
ko se je igralo razburkano morje s po-
tapljači. Skušeni mornarji Angleži so
občudovali drznost potapljačev. V kate-

Ne v Ameriko!

Iz Kobarida so nam poslali ta-le do-
pis: Vse prigovarjanje in pisanje, da bi
rojaki doma potrpežli in da bi ne šli
v tisto «blazeno» Ameriko, nič ne po-
maga. Iz gorenje soške doline jih je že
mnogo odjadralo. Pisali so že vsi, ali
nič ni zadovoljen tam. Upajo vendar
priti do boljšega zasluga. Na ta način
tolažijo domače in upnike. Kljub temu
se odpravljajo še druge mlade moči —
zdaj še ženske. Izseljevanje razsaja ka-
kor kužna bolezen. Pravi domoljub-
bi odsvetujejo kar le morejo. Ti so sploh
proti temu, da zapusti kdo dom in gre
daleč ali blizu proč od doma. Naš po-
grebec Jožef Mulič, ki je 38 let ljudi za-
kopaval, a je prečel teden sam umrl,
je kregal vsakega ubežnika. V torek je
nadučitelj Uršič dal prepeljati svojo že-
no, Terzijo, ki je pred devetimi leti
umrla v tujini, na domače pokopališče
in je s tem pokazal ljubezen do rodne
građe. Ali ne pojde Prešern: Le ena se
tebi je želja spolnila, da v zemlji do-
mači ti truplo leži? In ti, ki si rekel zbo-
gom svoji hišici, ali veš, da boš ob
smrtni uri imel človeka, ki ti bo za-
tisnil oči?

Pisemoe.

Z dežele je prejel «Mali list» pisemce,
ki pravi: Po vseh prodajalnah so agenti
pomorskih družb pokupili vse številke
«Edinosti», ki je pisala, da je v Ameriki
dosti dela, posebno na novih železni-
cah. Ti ljudje delajo tako: V gostilni
začnejo lepo pogovor z ljudmi. Na dolgo
in široko jim pravijo, kako lepo je v
Ameriki in kakšna revščina je pri nas;
zato bi moral vsak pameten človek, ki
gleda malo naprej, v Ameriko. Kmetje,
ki ljubijo svoj dom in svojo družino,
zmažajo z glavo. Tedaj se agent razko-

rem delu ladje je zaklad? Francozi so
rekli, da ležijo diamanti v poštni kabini.
Potapljači so napravili luknje v ladjo in
postavili noter dinamit. Povlekli so jih
hitro na vrh, medtem je dinamit eksplo-
diral.

Granate mesto diamantov.

Morje je zašumeo, nastal je zopet mir
in potapljači so se spustili zopet do
ladje. Dinamit je razklal kabino, a iz
kabine so prikukale granate za topove
7 centimetrov in pol. To pa niso dia-
manti, granate ljudi ubijajo. Potapljači
so se nevoljni dvignili.

V blagajni so diamanti.

Spet so vprašali Francoze, kaj mislijo.
Ti so rekli, da se diamanti nahajajo naj-
brže v kapitanovi kabini v blagajni.
Vztrajni potapljači so se brž lotili dela.
Dvanajst ur so vrtali pod morjem. Na-
zadnje so res prišli do blagajne. Delo bo
torej bogato poplačano? Privezali so
trdno blagajno in vlekli previdno na
krov «Kragulja», da bi jim ne zdrknila v
globino morja.

Stari franki mesto diamantov.

Previdno so vrtali blagajno. Kakšna
napetost med mornarji, ko so vrtali
zadnjo ploščo. Tudi ta je padla pod
močnim orodjem. O, o! Diamantov ni!
Pač je dala blagajna iz sebe 2000 bel-
gijskih frankov, ki bodo danes vredni
okoli 1000 naših lir. Koliko dela zastoni!
Tako je pač na svetu. Potapljači nimajo
nikakega upanja več, da bi diamante
našli. Mnogi sploh dvomijo, ali so se
diamanti res kdaj nahajali na ladji Po-
tapljači so se pozneje večkrat spustili v
vodo. Privlekli so dan več slonovih oko-
stij, ki jih je vozila ladja iz Amerike.

rači in potegne iz žepa «Edinost»: Do-
volite, možakarji! Če meni ne verjamete,
berite «Edinost!» Ljudje verjamejo in
gredo v nesrečo. — Lepo izpričevalo za
vodoljubno glasilo.

Poštnemu ravnateljstvu v Gorici.

Medtem ko ne pride z druge dežele
skoro nobena pritožba več o dostavljanju
našega lista, prejme uprava skoro vsak
teden po eno pritožbo iz idrijskega
okraja in posebno s pošt, ki ležijo na
avtomobilski zvezi Ajdovščina-Col-Idrija.
List, ki odide najkasneje v petek z ju-
tranjo pošto iz Trsta, prihaja na primer
na Col v sredo ali po sreči v torek. Go-
riško ravnateljstvo prosimo, da bi na-
pravilo red.

Življenje v številkah.

V tržaški deželi je bilo meseca julija
rojanih 508 oseb (v juniju 491), umrlo
jih je 398 (350). Presežek na rojstvih
znaša glede na prejšnji mesec 17, na
smrtnih slučajih pa 48.

Strašna toča na Krasu.

PONIKVE.

V soboto se je vsula toča, ki je bila
tako debela, da je take pomnijo. Vzela je
nad polovico vinskega pridelka. Vse
upanje je za letoš končano.

AVBER.

Grozna nesreča nas je zadela v soboto,
ko je značar, nenadoma prihrumela toča
in nam uničila edini pridelek, ki nam
je še ostal, grozdje.

GRADNJE.

V soboto je prišla nad nas huda ura.
Toča je padala četrte ure, mestoma močna
ko debeli orehi. Po vestnem računu je
uničenih pet sedmih grozdja, našega
zadnjega opa letošnje letine. Fizol je ves
vničen, takisto krompir; žita smo imeli
za pol letine. Za sejane ajde smo ne-
koliko zakasneli, jesensko zelje ni bilo
radi suše pravočasno sejano in se je
posušilo.

Slavina na Pivki.

V nedeljo, 5. avgusta smo imeli
praznik, ki je precejšnjega zgodovinske-
ga pomena. 5. avgust se v Slavini vsako
leto obhaja kot zaobljubljen dan že od l.
1855., ko je po celi župniji razsajala
strašna kolera in v kratkom času zah-
tevala 343 človeških žrtev. Na priprošnjo
Marije Snežnice vsled zaobljube vernega
ljudstva je kuga prenehala. Farani dan
5. avgusta obhajajo kakor nedeljo. Na-
dalje je letos 100 let, odkar se nahaja
v glavnem oltarju župne cerkve slika
Marijinega Vnebovstaja, delo znamenit-
tega umetnika Mateja Langusa. Ohranje-
na je tako dobro, da še zmeraj zgleda,
kakor da je bila danes narejena. Končno
je letos 25 letnica ustanovitve tukajšnje
Mar. družbe za dekleta.

Za to priliko so dekleta vseh Mar.
družb postojnske dekanije prišla v Sla-
vino na skupen shod. Bilo je mnogo
udeleženk tudi iz drugih krajev, zlasti
iz Reške doline. Prihajajoče romarice
sta že od daleč pozdravljala dva orja-
ška mlaja, postavljena pred cerkvijo, in
mogočno, ubrano zvonjenje. Prostorna
župna cerkev, okusno opremljena z venci
in cvetjem je pod svojo gostoljubno
streho sprejela okrog 1000 udeleženk,
ki so bile kmalu po osmi uri na mestu.
Skoro vse družbe so prišle z zastavami.
V kratkem nagovoru jih je pozdravil g.
dekanjski voditelj. Nato je bila sv. ma-
ša, ki jo je daroval č. g. prof. Terčelj.
Ob 10. uri je imel g. Terčelj slavnostni
govor, v katerem je z njemu lastno zgo-
vornostjo in živahno besedo dekletom
temeljito in izčrpno razložil pomen Ma-
rijinih družb za sedanje moderne čase.
Slovesno sv. mašo, ki je sledila govoru,
je služil ob asistenci 12 duhovnikov do-
mačin, č. g. p. Zorman. Ob 1. uri po-
poldne so družbe opravile skupno uro
molitve za dež. Ob 2 h je zopet stopil na
leco naš priljubljeni slavnostni pridigar
in v petčetrurnem govoru naslikal ver-
no sliko krščanskega dekleta in njenega
blagodejnega delovanja v vseh slojih člo-
veške družbe. Za vzor pa je poslušalkam
postavil nebeško Mater. Besede so ob
popolni tišini in napeti pozornosti pa-
dale v srca kakor klena zrna. S petimi
litanijami M. B. in pesmijo «Povsod Bo-
ga» se je veličastna slovesnost zaključila.
Dekleta so se, okrepčane z novo du-
ševno hrano, dobljeno v jedrnatih go-
vorih in skupnih pobožnih molitvah,
veselo podala proti domu.

Med obojno božjo službo, dopoldne,
kakor tudi popoldne pri litanijah, je bilo
ljudsko petje t. j. poleg domačega zbora
s spremljevanjem orgel so pela splošno
po cerkvi vsa dekleta.

Ta dan bo vsem, ki so bili v Slavini,
ostal v neizbrisnem spominu. Največja
zahvala in zasluga, da je slavlje tako lepo
uspelo, gre v prvi vrsti požrtvovalnemu
č. g. svetniku in župniku Luki Smolni-
karju, bi je bil duša vse prireditve. Ena-
ko bodi izrečena zahvala č. g. slavn. go-
vorniku, ki si je mahoma osvojil vsa
navodilih ucmirila svoje življenje. Iskren-
navodilih ucmirila svoje življenje. Iskren-
na zahvala gre tudi domačemu pevske-
mu zboru in njegovemu g. pevovodji,
fantom za postavitev mlajev in dekletom,
ki so žrtvovali mnogo truda za bogat
okras cerkve, in sploh vsem, ki so ka-
korkoli pripomogli k večjemu uspehu
prireditve.

Gospodarska vest.

Č. g. Mihael Hušo, dekan v Jelšanah,
ki je bil v njegovi odsotnosti izvoljen
za odbornika tržaške Zadrugne zveze na
kompromisni listi, ni sprejel odborniške-
ga mesta.

RADIĆ JE UMRL

vse naslednje govore je pomnoževalo devet megafonov. Vse govore pa je poslušalo skoro 100.000 ljudi. Dr. Maček je Radića slavil kot nekronanega kralja hrvatskega naroda, kot vodjo, ki je bil 40 let kronan s trnjevo krone trpljenja in borbe.

Nekronani kralj.

Za dr. Mačkom je govoril Svetozar Pribičević, ki je slavil Stjepana Radića kot moža idej. Radićeve misli so bile: človečanstvo, miroljubnost, mednarodno bratstvo, jugoslovanski nacionalni ideal in socialni ideal kmetijske demokracije. Nato je govoril dr. Ante Trumbić, predsednik Hrvatske federalistične stranke. V imenu mesta Zagreba je govoril župan, ki je praherjal Radića z velikimi hrvatskimi narodnimi velikani, kakor Gajem, Strossmayerjem in Starčevićem, ter naglašal zasluge Stjepana Radića za mesto Zagreb. Za njim je govoril kmet iz Trebarjeva, rodne vasi Stjepana Radića. Sledil je govor narodnega poslanca iz ludbreškega okraja, kjer je bil Radić prvič izvoljen za poslanca. Za njim so govorili neki delavec v imenu hrvatskega delavstva, tajnik HSS v imenu Dalmacije, drugi poslanec v imenu Slavonije, dr. Drago Marušić v imenu Slovenske kmetijske stranke, Mio Stuparić v imenu Hrvatske seljačke sloge in vseh prosvetnih organizacij HSS in še več govornikov.

Slava Stjepanu Radiću!

Govori so bili končani opoldne. Ko se je pleglo vzklikanje množice: «Slava Stjepanu Radiću», je narodni poslanec Predavec odredil defiliranje vseh ljudskih množic mimo Radićeve krste. Sprevod se je začel z nastopom okrog tisoč hrvatskih Sokolov, za njimi so šle kmetijske organizacije HSS, zastopane so bile malone vse krajevne organizacije HSS in je gotovo skoro vsaka hrvatska vas poslala svojo deputacijo na Radičev pogreb. Kmetje so se spreveda udeležili deloma v narodnih nošah. Najprej so šli predstavniki Boke Kotorske, za njimi organizacije Dalmacije, Bosne in Hercegovine, Vojvodine, Slovenije ter Hrvatske in Slavonije. Zadnja organizacija je bila zagrebška. Za temi je korakalo zagrebško meščanstvo z zastopniki vseh kulturnih, socialnih in gospodarskih organizacij, tako ženske organizacije HSS in ostale ženske organizacije, za njimi akademiki, oblastni zastopniki, župani raznih občin in mest, skviti in delavstvo. Sprevod je zaključilo okoli 4000 gasilcev.

Kraljev venec in trnjeva krona.

Sprevod se je končal ob četrti na tri. Tedaj je pristopila h krsti družina Stjepana Radića, narodni poslanci KDK in zagrebški občinski svet z županom Heinzlom. Nadškof dr. Ante Bauer je še enkrat blagoslovil krsto, nakar je krenil

na pokopališče zadnji dl te žalne povorke. Pred krsto je šlo okrog 300 pevcev, za njimi so nesli štirje podčastniki kraljeve garde srebrni kraljev venec. Za temi pa pet češkoslovaških narodnih poslancev, med temi dr. Uhlir in senator Karas ter trije zastopniki češke agrarne stranke. Pred duhovništvom je neki kmet nosil trnjevo krono. Mrtvaški voz je spremljalo na vsaki strani šest kmetov in šest kmetice ter 12 Sokolov. Za krsto pa je stopala žalujoča Radićeva družina ter sorodniki. Za njimi pa narodni poslanci KDK, občinski svet Zagreba, časniški zastopniki in oblastni uradniki.

Še en očenaš.

V vsej povorki je stopalo približno enajst tisoč oseb. Na pokopališču so urejevali ves sprevod hrvatski Sokoli in reditelji. Vsaka skupina se je mogla grobu Stjepana Radića le pokloniti in takoj napraviti prostor drugi. Mrtvaški voz s krsto je prispel na pokopališče šele ob četrti na pet popoldne. Zadnje cerkvene obrede je izvršil kanonik Strahinšček, ki je pozval vse prisotne, da še enkrat molijo nad grobom hrvatskega voditelja očenaš.

Na grobu se je poslovil v žalujočem govoru od pokojnika osebni prijatelj Stjepana Radića, podpredsednik HSS Valečić. Govorila sta še neki hrvatski Sokol iz Splita in majhen hrvatski Sokolić. Ves pogreb in sprevod se je izvršil v redu.

Skupščina je potrdila konvencije.

Jugoslovanski parlament je v ponedeljek potrdil nettunske konvencije med Italijo in Jugoslavijo. Drugi dan je dr. Korošec poslal poslance na počitnice za en mesec. Vprašanje, kako naj se grofom v Dalmaciji vzame zemlja in da kmetom, se še ni moglo rešiti. Vlada še nima toliko denarja kolikor ga je treba za odkup zemlje. Skupščina bo o tem razpravljala na jesen.

Konvencije se tičejo najbolj Dalmacije, kakor ve čitatelj iz prejšnjih Malih listov. Opozicija jih je napadala, češ da škodijo hrvatskim krajem. Dežela je sprejela konvencije mirno, le v Splitu so hoteli dijaki nekaj razgrajati, a jih je policija spodila. Tako je vlada spravila v predaj te pogodbe, ki jih je privlekla opozicija vsaki krat na dan, ko je bilo treba našuntati mase proti vladi. Tako ni bilo v državi nikoli miru.

Francoski listi hvalijo Koroščevo vlado, da je enkrat korajžno napravila konec ti dolgi pravdi o konvencijah. Francozi so tudi prepričani, da bo dr. Korošec, «ki danes brani najvišje koristi države», znal spraviti Hrvate in Srbe. Angleži mu svetujejo, naj hodi po sedanji poti dalje in naj se pokaže napram Hrvatom dobrega; tako se bo stvar rešila sama po sebi.

Za mir na Balkanu.

Francoska in angleška vlada sta opozorili bolgarsko vlado, naj enkrat že napravi konec komitaških vpadov v Jugoslavijo ki jih organizirajo Makedonci v Bolgariji. Posebno te dni, ko je bila Hrvatska razburjena radi Radićeve smrti, so nameravali Makedonci udariti v Makedonijo in napraviti zgago v Jugoslaviji. Angleški poslanik v Sofiji je nadvse odločno nastopil v imenu zunanjega ministra Chamberlena. Rekel je, da ne bo Bolgarija dobila posojila, ako ne bo ubogala.

Nacionalizem - kriva vera.

Sedanji papež, poglavar vesoljne Cerkve, je vsem katoličanom sveta ukazal, naj v tekočem mesecu avgustu molijo proti nacionalizmu. S to odredbo je papež razglasil, da je nacionalizem prava kriva vera. Nacionalizem zatira durge narode, greši proti ljubezni do bližnjega, tepta pravice, se poslužuje nasilja, zločinov, preganjanja ljudi drugega jezika in druge narodnosti.

Nacionalistična kuga.

Nacionalistična kriva vera je prava kuga, ki se je povečini zaradi pisanja narodnih listov razširila po vsem svetu in med vse narode, med vse stanovce, zašla je celo med duhovnike. In res je najti na žalost, pravi sv. oče, mnogo duhovnikov, ki pomagajo preganjati druge narode, ki v svojem nacionalizmu odrekajo ljudstvu drugega jezika pridige in druge pobožnosti v ljudskem jeziku. Nacionalistični krivi veri so zapadli celo nekateri škofi. In to ravno papež zelo obžaluje. Tako daleč gremo, da zahtevajo nacionalisti lastno cerkev za vsak narod.

Proti nacionalizmu čisto krščanstvo.

Proti nacionalizmu postavljamo mi čisto krščanstvo. Ne narod je najvišje načelo v javnem in zasebnem delovanju, ampak vera, krščanstvo. Narodnost je pod tem. Narodnostno delovanje se mora ravnati po krščanstvu in ne narobe. Narodnost je kaj partikularnega, krščanstvo je kaj univerzalnega. Kako je to lepo povedal pesnik Prešeren, ko je že pred 80 leti zapel:

živé naj vsi narodi,
ki hrepené dočakat dan,
da, koder sonce hodi,
preprij iz sveta bo, pregnan!
Da rojak
prost bo vsak,
ne vrag, le sosed bo mejak!

Nacionalizem proti Petrovi skali.

Nacionalizem si je postavil tudi za nalogo, da bo zrušil Petrovo skalo. Ako ti kdo govori o potrebi ali koristi ali

PODLISTEK.

Axel E. Betzonloh:

Sreča.

(prevedel Grušenjka)

Žalostno je ob deželni cesti: Vozovi prihajajo in škripljejo, potepuhi prihajajo in pojo; vsi pa gredo mimo: «Ni tukaj naš dom, ne moremo postati». Veter prepeva želosten napev v topolovih listih in v bukvah odmeva neprestano: «Ni tukaj moj dom. Tja dol moram, daleč daleč. Tam doli najdem srečo». Veter pa ne najde nikdar svoje sreče. Išče in išče, večno, a vedno zastoj. Nasprotno pa najdejo revni potepuhi vedno nekaj: včasih trohico sreče, vselej pa smrt. Res, žalostno je ob deželni cesti.

Toda so razlike med deželnimi cestami. Nekatere teko po modrih sencih dreves in grmov; te so zelo prijetne. Druge leže pod žgočim solncem, z gostim prahom na hrbtu; veter se iga na njih, te so manj prijetne. Prav ob taki cesti

sta si Hans in Grethe svoje dni postavila ubožno hišico.

V začetku sta imela le molzno kravo. Po nedolgem času sta dobila še deklico-zlatolasko. «Glej!» je rekel Hans izvedeno in prijazno, «zdaj pride sreča prav gotovo. Ne more izostati».

Krava je dajala družini hrano, a ne vsega, kar je treba majčkeni deklici. Hans je moral podvojiti svojo skrb in se težko truditi z najetim zemljiščem. Delal je na polju in v ozaril.

Toda uspehu ni moglo ukazovati in tudi ljubezen je upornica, ki ne računa in ne tuhta. Grethe je dobila še druga dva otroka, krepka dečka z modrimi očmi.

Imela sta za vsakega otroka po eno kravo in goditi bi se jim na moglo slabo v hišici ob cesti. Bog pa ni uradnik za prehrano, ki tehta in računa, ampak daje vsakemu po ljubezni košček kruha, mleko, maslo, sir.

Grethe se je morala pridružiti Hansu in deleti kot živina v tovarni, da je nosila otrokom. Vedno je bilo zanje kaj preostalega kruha v penečem mleku;

sicer pa so se oklepali njenih pres od jutra do večera.

Ko je izginilo solnce za velikim gozdom, sta se Hans in Grethe, znašla na prašni cesti. Oba sta bila zelo utrujena, a vesela, da sta se videla.

V nedeljo je šel Hans z otroci k paludom, ki so bili oddaljeni ure od doma. Sedel je na njih bregu in žvečil čik v ustih in se zabaval s topoli v vrbam, ki so se videli majhni v temni vodi. Rezal je piščalke otrokom in se brez prestranka pogovarjal z deklico.

«Vidiš one bele volnene cvetlice tam doli v vodi?» je rekel. Glej, kako stoje ravno, potem si dajejo znamenje in se vse priklone. Ali niso lepe? Volnene cvetlice se imenujejo in z njimi napolnijo blazine, ki jih devajo mrličem pod glavo».

«Kaj so mrličji» je želela deklica. «So ljudje, ki so umrli, Marjančka. Oni, ki so utrujeni od dela na polju in ležejo, da bi zaspali».

Opoldne je prinesla Grethe kosilo. Sedeli so ob paludih in jedli in pili in govorili o bodočnosti.

Tako sta živela v ljubezni in zvestobi nekaj let.

Nekega popoldne, ko se je dvigal prah v belih oblakih na cesti, stopil je v hišo čuden potepuh. Bil je bled in z velikimi in vrtinimi očmi. Imel je silo. Vzel je deklico in jo odnesel proč. Grethe je jokala in vzdihovala.

«Da, da! Hudo je bilo, a revica počiva zdaj vsa blažena», je mrmral Hans in si otrl oči z rokavom. «Dobro je zanj, ki ima blazinico z volnenih cvetk pod glavo».

«Skrbela sem jaz za to», je vzdihnila Grethe.

Odtakrat je Grethe vsako jutro stopila k oknu in gledala po cesti. Ko se je nevihta, ki se je bila zapletla v veliki črni gozd, oprostila in pala na prosto ravnino in se zvijala po cesti, sta zagotovo verjela, da je z njo tudi potepuh. Položila sta roke na otrokovo glavo in sta se pogledala. «Joj, joj! Vsaj tega obvarujeva, Edina naša sreča je», je vzdihnil Hans. «Da, res je!» je ihtela Grethe.

In v noči, ko je nevihta metala veje in vejice v okna sta obstopila otroka. Me-

lepoti narodne vere, takoj spoznaš, da je v njem zarita nacionalistična zmota in da je tak človek od nacionalizma okužen. Nacionalizem hoče torej zrušiti Petrovo skalo. Uboga reval! Kristus je rekel: Peter, ti si skala, na tej skali bom sezidal svojo Cerkev in peklena vrata je ne bodo premagala.

Nad 1900 let butajo razne krive vere ob Petrovo skalo toda vse zmote so se prej ali slej zrušile, Petrova skala pa stoji trdna, neomajna in bo stala do konca vekov. Ako tudi še nobena zmota, ni zrušila Cerkev (in tudi nacionalizem je ne bo), vendar naredi vsaka zmota veliko škodo in baš zato se moramo proti vse zmotam, torej tudi proti nacionalizmu, bojevati.

Trojno orožje.

Prvič z molitvijo, kakor nas papež poziva. Drugič s tem, da strogo pazimo na to, da nas nacionalizem ne okuži: torej ne sovraštvo do tujerodnega brata, ako je v nacionalistični zmoti, ampak strpnost. Načela nacionalizma moramo v sebi, v družini, v javnosti, po možnosti pobijati in širiti temu nasproti krščanska načela. Dokler bo razmerje med ljudstvi »urejevalo« nacionalizem, do takrat

bomo imeli vedno narodne spore in neprestane vojne. Enkrat bo ta zmagal, potem se bo sosed toliko oboroževal, da bo začel spet vojno in zmagal, in igra se bo začela iz kraja. In igre ne bo nikdar konca. Mari smo zato na svetu, da se bomo večno bojevali in rod za rodom kri prelivali in zadnjo trohico premoženja zapravili?

Ne tako! Med narodi mora razmerje urejevati krščanstvo: čisto evangeljsko načelo: da so vsi narodi bratje, da ima vsak narod pravico do samosvojega življenja. Vsak narod naj se drži svojih navad, svojega jezika, svojih običajev, vsak poedinec naj ostane zvest svojemu rodu, tudi boriti se sme za te prav božje pravice, zraven tega pa soseda spoštovati. Tako uči krščanstvo.

To je hotel naš papež poudariti, ko je naložil vsem živovernim kristjanom, naj se v mesecu avgustu združijo v molitvi zoper nacionalizem. Doslej je še vselej vsaka kriva vera propala, zato smo prepričani, da bo tudi ta najnovejša in vsi narodi bodo prišli do spoznanja, da pelje nacionalizem brezpogojno v pogubo, krščanstvo pa v rešitev. Tudi mi se bomo zvesto odzvali klicu poglavarju vsega krščanstva.

Kaj nam z dežele pišejo

IZ RICMANJ.

Lepo vreme imamo pri nas, delo opravljamo z lahkoto, brez nadleže blata in dežja. Toda kaj bo iz tega! Vse naše delo je bilo zastoj, celo ricmanjsko polje ne bo imelo niti enega storža koruze. Drugih pridelkov seveda tudi ne bo. Toda tega sedaj še ne občutimo toliko, občutiti bomo pozimi. Sedaj čutimo predvsem pomanjkanje vode. Naš nov studenec peša, odprt je le dvakrat na dan. Tačas je okrog njega strašna gnječa, ko da bi delil olje, ne pa vodo. Ali je to potrebno? Koliko gospodarjev bi lahko naredilo lasten vodnjak, kar bi koristilo njim, pa tudi drugim. Pa so preleni za kaj takega.

V soboto, 4. t. m. je umrl v tržaški bolnišnici Josip Berdon iz Loga v starosti 53. let. Pokojni je bil vedno član središkega odbora in je deloval vneto v kmetijskih in kulturnih društvih. Radi svoje prijaznosti, marljivosti in potrpežljivosti je bil splošno priljubljen. Dragi Josip, Bog naj ti nadomesti na drugem svetu, kar ti je bilo na tem svetu dobrega odvzeto. Mir tvoji duši, družini pa naše sožalje!

BREZOVICA.

Kakor drugod je tudi pri nas vse suho. Koruze smo poželi za živino. — Na veliki šmaren je mrla gospa Franciška Fancič po dolgi bolezni. Zdravila se je tudi v tržaški bolnišnici, a vse ni nič pomagalo. Bog daj mir njeni blagi duši!

DEKANI.

Prvo nedeljo avgusta smo imeli pri nas »šagro«. Nekaj fantov je priredilo za ta dan ples. Mislili so, da bodo naložili kaj lire, zato so najeli godbo iz škofij, ki zna igrati bolj moderno in je tudi cenejša kot domača. Vabili so tudi škofijska dekleta, a jih je prišlo le malo, ker je bil ples tudi na Plavljah. Še tiste bi bilo boljše, da bi ne prišle delat

pohujšanja s svojo spačeno modo. Večina naših fantov in deklet ni za ples, zato marsikdo zabavlja čez našo mladino, češ da je nazadnjaška. Tudi letošnjim prirediteljem plesa se je slabo obneslo, tako da niso pokrili niti stroškov. Tako je prav! Fantje in dekleta, zanimajte se raje za lepo petje, za poštene knjige in dobre časopise. Pustite tistih par starih fantov, naj oni plešejo in zapravljajo težko raslužen denar.

VOGERSKO.

Pri nas se je vgnezdila žalibog prav grda razvada. Ob nedeljah postajajo nekateri možje, pa tudi še mlečnozobi fantiči cel čas sv. maše pred cerkvijo. Večkrat jih je že opominjal g. župnik, toda nič ne pomaga. Mislijo, da so se bogzna kako postavili, če trdovratno vztrajajo pred cerkvijo. Boljše bi bilo, da bi ostali doma in ne delali pohujšanja poštenih mladini in otrokom. Naj ne jočejo potem, če je suša in če ne bo nobenih pridelkov. Ali ni sramota, če so ob nedeljah v cerkvi skoro same ženske in otroci? Taka župnija kot je naša bi morala vsako nedeljo cerkev napolniti.

GORENJA BRANICA.

Braniška stara dekleta se vračajo s svojim obnašanjem zopet v nekdanja mlada leta, ki mislijo, da se niso minula. Kaj naj rečemo o njih obnašanju: strizenju las in nošenju kratkih kril? O dekleta, ni več let, v katerih se človek vara s marsikaterimi domišljijami, ki bi jih sedaj, lahko že preudarile! Treba bo spreobrniti vaše glavičce, dekleta!

KOBJEGLAVA.

U povsod se slišijo žalostne novice, skoro ne vemo, ali bi kaj pisali ali ne, ker vselega tudi mi nimamo ničesar.

Pred par dnevi se je utopil pri nas neki triletni otrok. Šel je k neki jami za vodo, pri tem pa se mu je spodrsnilo in izginil je pod vodo. Potegnili so ga ven

Prišel je tudi zdravnik, ki pa je le ugotovil smrt.

Kar pišejo drugi dopisniki s Krasa o suši, velja v polni meri tudi za naša kamenita polja. Imeli smo le nekaj malega žita, ob drugo smo vse. Živino krmimo doma, ker zunaj je povsod tako kakor da bi šel po polju grozeči dih jeze Božje. Živimo težke čase. Težko je vztrajati v takem položaju, a si težja je selitev. Nekateri se vseeno odpravljajo v tujino, četudi jih pri tem srce boli.

STUDENO pri Postojni.

Dne 11. t. m. je izbruhnil požar iz dosedaj še neznanih vzrokov v hiši Ivana Debevo in jo z vso upravo popolnoma uničil. Ogenj se je razširil tudi na hišo Franceta Milaveca, katera je tudi postala žrtev strašnega plamena. Usmiljenja vredni družini sta sedaj brez strehe, živeža in obleke, z nedolžnimi otročiči in starimi ljudmi na cesti. Potrebna je nujna pomoč! Vsa čast finančni straži in drugim, ki so bili pri gašenju posebno pridni; pa tudi naši stari gasilci sa pokazali svojo spretnost.

OREHEK pri Materiji.

Iz naših hribov se nobeden ne oglasi v Malem listu, kakor da bi se nam go-dilo bogve kako dobro. Pa se nam ne! Suša nam je vzela večino poljskih pridelkov, drevje je golo kot pozimi, mlada, na novo zasažena drevesa se sušijo, tako da jih bo treba nadomestiti z drugimi. Z obupom gleda gospodar v bodočnost, ker ne ve, kako bo preživel družino in s čim bo plačal davke. Gozdi so izsekani, od tam ni pričakovati ničesar. Živina bo tudi kmalu izginila iz hlevov. Zalostni so časi, mladina pa še vedno nori in pleše, če ima le kje priliko. Ali bi ne bilo bolje, ko bi se izobrazevala in vzela v roke Mali list ali kakšno poučno knjigo?

Pred nekaj dnevi je bilo iz hiše št. 17 pri belem dnevu ukraden 150 lir in nekaj obleke. Drugi večer se je tat vrnil in hotel ukrasti edino jagnje, ki je pri hiši. Gospodar ga je preganjal in stvar javil orožnikom, ki storilca še niso izsledili.

SKOPO na Krasu.

Ker v naši občini sejemo več koruze kakor pšenice zato smo letos zelo prizadeti. Kljub temu, da je bilo žito še lepo, si ne bomo mogli pomagati. Mnogo dolgov je že sedaj v vasi, mnogo se jih dela sedaj. Naša občina je v dobrih letih komaj plačala 100 tisoč lir občin-skega davka, letos ne vemo, kaj bo. Treba bi bilo, da bi se vsi skupaj zganili in naredili skupno prošnjo vsaj za odpis davkov. Plačati jih ne bomo mogli, če pa bomo vsi molčali, bodo oblastva mislila, da se nam dobro godi.

Mnogo ljudi in naše občine se pripravljajo za izselitev v Ameriko in druge kraje.

IZ DOLINE.

Zadnji dan julija se je popoldne nenadoma oglašil plat zvon, ki je naznačjal nesrečo. In res, v oddelku vasi, imenovanem Brece se je valil gost dim iz Mahničeve hiše. Ljudje so takoj prihiteli s škafi gasit, toda pomagalo je le malo, ker je bila voda daleč. V Mahničevi hiši se nahajata samo dve osebi, brat in sestra in oba sta ležala na postelji. Sestra je prikovana nanjo že celih 10 let. Na poziv je prišel v Dolino avtomobil rešilne postaje in oddelek tržaških ognjegašev. Zalosten je bil pogled, ko so prenašali oba bolnika na voz, medtem ko jima je gorela hiša. Ognjegašci sicer niso mogli rešiti hiše, ki je bila ena

izmed najstarejših v vasi, pač pa so omejili ogenj, da se ni širil dalje. Zgorjena hiša in tudi ceno je bilo krito z zavarovanjem.

Pri tej nesreči se je zopet pokazalo, da pri vsej obilici vode si ne moremo dosti pomagati, če se voda ne napelje v velike zbiralnike. Tudi bi morala biti ponoči zaprta, da bi brez potrebe ne tekla.

DUTOVLJE.

Malokatera vas na Krasu zasluži toliko kot Dutovlje. Mesarji zaslužijo na živini, ker je zelo poceni, meso pa drago, nekateri se živijo z mlekarijo, drugi z nabiranjem kosti in železa, tretji s cunjami, drugi zopet s trgovino i. t. d. Čudno pa je to, da je ljudstvo pri vsem tem velikemu zaslužku zadovoljeno. Kaj hočemo, so pa gostilne polne, večkrat imamo ples, dekleta se nam oblačijo kot grofice in še mnogo drugih nepotrebnosti se dobi pri nas.

ČETORE.

Letošnja suša je mnogo večja v primeri od lanske. Letina zelo slaba. Bilo je nekaj graha in kasnih črešenj, katere smo obrali v prvi polovici julija. Oljk bo le malo. Trtno listje rumeni in odpada, posebno v tenčinah, tako da nemoremo še nič določiti če bo kaj. V soboto 4. avgusta smo spremili k večnemu počitku mladega moža, 25-letnega Jožefa Kaligarič, enega najboljših mož v vasi. Udeležili so se pogreba tudi cerkveni pevci. Bog mu daj večni mir!

Pravijo, da se bo pričela graditi cesta Isola-Dragonja šele po dežju, ker suša ovira tudi taka dela bodisi pri napravljanju cestnih robov, ali pa radi suše v mošnjičku podjetnikov.

IZ PIVKE.

Kakor drugod, tako je tudi Pivka močno prizadeta glede dosedanje suše. Poljski pridelki so skoroda vničeni. Sliši se tarnanje. Ljudstvo je začelo resno premišljati, v čem bi bila rešitev.

Kmetje so svoje gozdove že razredčili in nekateri se niti v sili ne bodo mogli več zateči po les in dobiti potrebnega denarja.

Le trgovcem se še dobro godi. Sluteč, da se bo cena tej ali oni reči dvignila, hitro cene navijejo, četudi imajo blago v zalogi. Če pa slučajno cena pade, so tiho, da bi ljudje prehitro ne zvedeli.

ZAHVALA.

Izrekam mojo najtoplejšo zahvalo Zavarovalnici „L'Union“ oziroma g. A. Ravniku v Gorici via Barzellini št. 2, za najboljšo cenjeno in izplačano odškodnino za moja pogorela poslopja in premičnine.

Priporočam vsakemu to zavarovalnico.

I. r. MIHA SKOK,
Topolc 43.

IZJAVA.

Podpisani ANTON ŽELE, Klenik št. 34, preklicujem vse žaljive besede, ki sem jih izrekel napram g. IGNACIJU BERGOČ iz Klenika v momentu jeze, dne 24. julija 1928 v Kleniku.

II. BISTRICA, dne 10. avgusta 1928.

ANTON ŽELE.

nila sta, da je potepuh, ki trka na vrata. Nevihata je tulila celo dolgo zimo in redke so bile noči, ko sta se odpočila. Več potepuhov je šlo mimo po cesti: ljudje veseli in žalostni, poštenj in malopridni, ki so kradli, kjer so le mogli: toda potepuh, ki je kradel življenje, ni prišel. Hodil je po drugih poteh. Hans in Grethe sta zaupala v svojo srečo.

Ko pa sta se čutila najbolj srečna, je prišel samogolten potepuh in zagrabil kravo. Hans je šel na polje in videl mrtvo kravo. Občutil je radost in žalost obenem. »Sitno je, je zamrmral. Bila je dobra žival. A na vsak način imava takrat še srečo. Prizanešeno je otroku in vse gre še dobro. Treba bo po malem jesti, da se preživimo».

Tako je tudi bilo. Hans se je vrnil s polja in začel takoj delati in žagati, ker je bil priden. Vse noči je prečul in pripravljal ostružke in kroglice za jesen. Grethe in otrok sta ležala v postelji in spala, on pa se je radoval na tihem njunih dragih obrazov polnih zdravja. Takrat pa ga je obšel strah. »Ne bom mogel ohraniti Petra. V duši čutim to».

Nekega jutra je trok zatarnal. Čutil je bolečine v prsih. »Pričakoval sem«, je zamrmral Hans. S težkim srcem je šel na delo. Niti vinarja ni bilo pri hiši, treba pa je bilo zdravnika in zdravil. »Lepo pazi, Grethe«, je rekel pri odhodu.

V mraku se je vrnil po cesti in srečal Grethe. Z robcem na očeh je vzdihnila žena: »Peter je mrtev!« »Moj Bog!« je vztrepetal Hans in pograbil Grethe za roko. »Oh, moj Bog, moj Bog!« sta rekla oba in šla s povešeno glavo k paludom nabirat volnene cvetke.

Minila so leta in dnevi in sreče ni bilo več v revni hišici. Puščoba in pustinja je bila med tistimi štirimi zidovi. Redkokrat je Hans spregovoril in redkokrat je Grethe odgovarjala. Drug drugega nista hotela žalostiti in zato nista nikdar omenila otrok. Vsako noč pa sta sanjala o mrkem pokopališču, kjer so spali Marjančka, Kristofek in Peter.

Nekega večera je potrkal na vrata vesel potepuh. »Poslušajte, dobri ljudje! Dajte mi požirek vode! Gorim od žeje. Pet milj sem danes prehodil.« »Hočete vina?« je vprašal Hans. »Hvala za

ponudbo!« je rekel tujec in stopil v sobico, kjer se je vsedel in stegnil noge. »Lahko je, ampak vse eno pogasi žejo«, je razložil v smehu.

»Kam greste?« je želel vedeti Hans. »V Brazilijo, daleč, daleč. Veste, jaz sem na lovu za srečo. Sreča pa je doma v Braziliji. Drugod je ni. Ta več je sonce zlato in lepe ženske. Kaj hočete?« »In kako je mogoče priti v Brazilijo?« je vprašal Hans in gledel Grethe, ki je sedela ob oknu in gledela po cesti. »Pojd naravnost in zavij na desno! Ni mogoče zaiti.« »Govorim resno«, je silil Hans. »Oh! Torej govorimo resno«, je razlagal v smehu potepuh. Grethe v Kopenhagen in se tam vkrcate. Parnik je, fut, fut, fut, ki gre sam v Brazilijo. Seveda je treba imeti s seboj nekaj denarja. Potokel je po žepu, da so novci zažvenkljali. »Lepo z bogom, dobri ljudje, in hvala za pijačo! Kdo ve, da se ne vidimo tam doli.« »Kdo ve«, je zamrmral Hans. »Pridite torej!« je zaklical veseli tujec in stopil na cesto. »Mene najdete povsod in tudi trečo. Se vam ne zdi?«

Veseli je nekotno okrepčalo. »Kaj

meniš, Grethe, ko bi vse prodala in šla v Brazilijo?« je rekal Hans. »Težko, da najdeva tam doli kaj slabšega nego je tu«, je vzdihnila Grethe. »Radi mene kahko prodava vse in greva. Saj ne želim drugega nego umreti.« »Jaz ravno tako«, je vzdihnil Hans. »Ampak dokler smo živi, moramo se bojevati do konca.« »Seveda moramo.« »Je sreča, Grethe... Morda, da je še na svetu, morda pridel!«

V poletju potem sta bila Hans in Grethe pripravljena na odhod. Prodala sta hišo in sta sedaj ostala na cesti vsak s svojo culo na ramah. Stala sta in gledala proti pokopališču. »Zbogom, Marjančka, Kristofek in Peter«, sta mrmrala. Počivajte in spite v miru! in sta šla počasi naprej.

Ko sta prehodila že lep kos poti, sta obstala, ne da bi rekla besedice in se ozrla na hišico, ki je bila zdaj le bela pika. »Kaj imaš v svoji culi, Grethe?« je vprašal Hans. »Volnene cvetke iz paludov, Hans. Jih bo dovolj za oba.« »Oh, da, da!« je vzdihnil Hans in stisnil roko Grethe. »Ako ne najdeva sreče, najdeva vsaj smrt...«

Gospodarstvo

Izdelovanje sladkorja.

Sladkor so znali izdelovati nekateri narodi že v prastarih dobah.

Domneva se, da so ga izdelovali najprej stari Indijci, od katerih so se te umetnosti naučili na vzhodu Kitajci, na zahodu pa Perzijci in Arabci. Arabci so razširili gojenje sladkornega trsa po severni Afriki. Od tam je prešel sladkorni trs na Špansko in na otok Sicilijo. Križarji (udeleženi križarskih vojsk) so ga potem raznesli po celi Evropi in Kristof Kolumb ga je vzel s seboj v Ameriko.

Razen sladkornega trsa je služil za pridobivanje sladkorja tudi neke vrste javor. Spomladi so se drevesa sladkornega javora navrtala. Tekočina, ki se je cedila iz ran, se je prestregla v posode, zgoščala s prevrevanjem. Dobljena zrnca so se potem čistila.

Pridobivanje sladkorja iz sladkorne pese.

V začetku 19. stoletja je nastal v izdelovanju sladkorja velik preobrat. Napoleon, ki se je takrat vojskoval z Anglijo, je izdal leta 1806. berlinski dekret, v katerem je bilo prepovedano vsem evropskim pristaniščem, da ne smejo sprejemati angleškega blaga. Namen berlinskega dekreta je bil, uničiti moč angleškega kraljestva, ki je temeljila na svetovni trgovini. Uspeh dekreta pa je bil popolnoma drugi. Radi pomanjkanja sladkorja so začele evropske države iskati in stikati za drugimi sredstvi, ki bi nadomestila dosedanjega sladkorja, izdelan iz sladkornega trsa. Pridobivanje sladkorja iz sladkorne pese, katerega prvi začetki spadajo že v leta 1747 in 1787, se je začelo hitro širiti. V dobi 1900. let se je izdelovanje sladkorja zelo izpopolnilo in razširilo po vseh evropskih državah.

Pridobivanje sladkorja iz sladkorne pese se vrši na sledeči način:

Rezanje in luženje repe.

Repa se opere in s stroji reže na tanke zrezke. Zrezki se dajo v velike, zaprte kotle, ki so s cevmi zvezani eden z drugim. Na zrezke se pusti gorka voda, ki izloči oziroma izluži iz njih sladkor.

Čiščenje sladkorne raztopine.

Razen sladkorja se izločijo z gorko vodo tudi razne druge snovi (beljakovine, razne soli i. t. d.), katere se odstranijo iz sladkorne raztopine na ta način, da se raztopini prida apneno mleko, ki vse te snovi veže nase. Apneno mleko moramo iz sladkorne raztopine zopet odstraniti.

To se doseže s čiščenjem raztopine z ogljikovim dvokisom. Ogljikovi dvokis se zveže z apnom in ostane v obliki blata na cedilu. To blato uporabljajo kmetje v bližini sladkornih tovarn za gnojilo. Izlužene repne zrezke pa polkladajo živini.

Zgoščevanje sladkorne raztopine.

Dobljena sladkorna raztopina je vodena, zato se v posebnih kotlih v razredčenem zraku prevreva tako dolgo, da se zgosti in da se sladkor izloči v obliki drobnih zrn kristalov.

Rafiniranje ali čiščenje sladkorja.

Na ta način dobljeni sladkor je rjavkast in se zato v rafinerijah še čisti. Čiščeni sladkor se potem pusti v obliki drobnih zrn, ali pa se oblikuje, bodisi v kocke ali v stožce.

Klajno apno in sol.

Letos imamo pod streho mnogo sena, ki je bilo suho že od solnca, predno je bilo pokošeno. Tako seno je za krmo manj vredno. Mogoče ima kdo tudi kaj detelje iz tistih dobrih časov, ko je bilo še mnogo dežja in se mu je večkrat premočila, predno jo je spravil. Tudi ta je za krmo manj vredna. Obojno krmo je

treba izboljšati in ji vsaj deloma dodati kar ji manjka. To storimo na ta način, da dajemo živini klajnega apna in kuhinjske soli. Oboje je poceni in se daje razen tega v tako majhnih množinah, da denarni izdatki skoro ne pridejo v poštev.

Klajno apno dajemo živini vsaki drugi dan, ali pa več dni zaporedoma in potem par dni prestanemo. Odrasla žival dobi po eno do dve žlici klajnega apna, konji polovico; teletom damo eno do dve mali žlički, enako tudi žrebetom in odraslim prašičem; malim prašičkom damo polovico. Klajno apno damo lahko v vodo (prašičem v oblogo) ali v otrobe, ali pa ga pomešamo med krmo, ki smo jo nekoliko poskropili s soljo.

Sol dajemo živini lahko dnevno ali vsaki drugi dan v malih množinah (odrasli živini po eno žlico, konjem nekaj manj) in sicer na isti način kot klajno apno. Kdor je posolil seno ko ga je spravil pod streho, ni treba, da daje sol še posebe.

Požar v Loki.

Vročina nam ne pusti zatisniti očesa podnevu, zato nam je sedaj odmenjenih le nekoliko ponočnih uric, da se odpočijemo. Tudi v noči 7.-8. t. m. smo kakor druge noči prav mirno spali. Pa zazvonil je v teh tihih urah zvon, mlekariče, ki so vstale, da otvorijo svoje osličke, so začele vpiti: Ogenj! — Kdor še ni tega izkusil, zlasti ponoči in v suši, ko je tako krvavo pomanjkanje vode, mu ne morem povedati, s kakšnim občutkom, razburjenjem in strahom smo segli po par kosih obleke in tekli še zaspani proti strani, kjer je gorelo. V plamenih je bil senik kmetice Marije Cergolove. — Ko je sila največja, je pomno pred nosom, le izrabi bi jo bilo treba. Toda naše ženske so prav istrskolužno tarnale in kričale: Vode, vode, zganile pa se niso. Možje, prihodnjic jih zaklenite v hiše, da ne bodo delale pri požaru zgage, in (na uho!) še sebe z njimi, ker mnogi niste prav nič boljši od njih, kar se je ob tej priliki pokazalo. Mislili so si ti naši možje: Moje ne gori... — Ko pišem to, mi prihajajo na misel župančičevi verzi:

...vsa srca zdaj, —

...lajate zdaj!

Da jim izlajamo našo besedo, ho — tem našim možem!

Res, možje, več požrtovalnosti sem pričakoval od vas. Vaški načelnik bi moral voditi resilno akcijo.

Pohvaliti pa moram nekoliko žen in deklet, mož in fantov. Žrtvovali so se prav izredno sledeči: Marija Cunja, Emilija, Marija in Tona Primožič, Angela in Justina Olenik, Ivan in Jožef Zigenite Andrej Cergol, Angel in Lovrenc Ogrin, Marij Olenik, Marij in Ivan Stare, Ivan Sever, možje s škropilnico in nekaj drugih. Tudi karabinerji so pomagali gasiti.

Zgoraj je hlev in senik s senom in gnojni koš, škoda znaša 4400 lir po cenitvi domačih izvedencev. Je nekoliko zavarovano.

Preljubi! Vodo regulirajte, požarne črpalke in cevi popravite, da nam še drugi petelini ne pojo. Ta godba ni preveč blagoljubna, zlasti ne v teh letinah. Vaški načelnik in vaški prvaki, v vas je, da uredite te stvari za dobro ljudstva, saj ste vendar zato postavljeni. Ne menite se, kaj bi bilo dobro, delajte, sicer res ne bomo vredni več, kot da zgorimo z našo lenobo. Janez.

Tipografija FRATELLI MOSETTIG - Trieste.

MALI OGLASI

VELIKA ZALOGA papirja, papirnatih vreč. Uvoz in izvoz na vse kraje. Po ugodnih cenah. Tvrdka Gastone Dolinar, Trst - Via Ugo Polonio 5.

ČEVLJARSKI STROJ, levoročni že rabljen kupim. Ponudbe s ceno na: Vence Volk - Sabice p. Bisterza.

ZDRAVNIK

Dr. FRAN GRUDEN

ordinira v TRSTU

Via S. Lazzaro 23 II n.

(zraven kaverne Roma)

od 10 in pol predp. do 13

V NABREŽINI ord. samo popoldne od 14 do 18 (na lastnem domu.)

Dr. SARDOČ

ZOBOZDRAVNIK

TRST

VIA S. LAZZARO 23, II.

Za birmo,

ne pozabite na staro trgovino zlatnine

ALOJZ POVH

PIAZZA GARIBALDI 2

prvo nadstropje.

Največja delavnica v Trstu.

Pazite na naslov!

Jakob Bevc

urar in zlatar

TRST

se je preselil

Campo S. Giacomo št. 18.

Velika zaloga mrtvaških predmetov.

Kompletne pogrebne opreme:

I. razreda od 800 lir naprej

II. " " 300 " "

III. " " 100 " "

pogrebi otrok od 25 lir naprej.

I. SAKSIDA - DORNBERG 3.

Za birmske botre.

Kam Greš? (200 strani) Cena: 3.70

L. 4.—, 5.50, 9.—; usnje 11.— L.

Angelček (192 str) Cena: 11 vezav od

L. 2.50 do 11.—.

Darujte birmancem lep molitvenik.

Dobite jih pri nas: izbira je velika: 40

različnih vezav od najpreprostejšega

platna do finega pristnega usnja in

umetne kosti. Za mladino priporočamo:

Ima na prodaj

Katoliška knjigarna v Gorici,

Via Carducci 2.

Knjigarna in papirnica

ŠTOKA

— d. z. o. z. —

Trst, via Milano 37, Tel. 74-74

Trst, via Mercadante št. 1.

se priporoča sl. občinstvu v mestu in na

deželi, župnim, občinskim in šolskim ura-

dom pisarnam, obrtnikom, trgovcem in

zasebnikom.

Lastna knjigovoznica

Založba Vedeža, Kleinmayerjeve itali-

janske slovniče, slovensko-italijanskega

in italijansko-slovenskega slovarja. Ima v

zalogi vse najnovejše slovenske knjige.

Vipavsko vino

- Kmetijsko društvo v Vipavi -

ima veliko zalogo izvrstne-

ga domačega namiznega in

desertnega vina. Kupci se

vabijo.

Najboljše čevlje ima v Trstu v zalogi

Matija Pahor

Trst - Via Arcata 19 - Trst

::: LASTNA IZDELOVALNICA :::

Čevlji delani

samo na roko.

Tvrdka znana

po vseh pode-

želskih sejnih.

Za botre

in birmance

bogata izbira

vsake vrste

čevljev okusno

izdelanih in

dober kup.

Čevljarnica FORCESSIN

odlikovana v Parizu in Genovi 1924.

z veliko premijo, diploma in zlato svetinjo

Trst - via Caprin 5 pri Sv. Jakobu - Trst

Starši! Botri!

Birma bo.

Treba je preudariti, kje

si boste omislili novo

obutev zase in za otroke.

Najbolj boste zadovolj-

ni če poskusite

— pri —

„FORCESSINU“

